

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 5 mars 1946 kl. 1 em.

Utlåtande angående verkställd granskning av riksbankens och riksgäldskontorets styrelse och förvaltning.

Enligt § 4 i den för bankoutskottet gällande instruktionen har utskottet att undersöka och granska riksbankens tillstånd och huru densamma styrd och förvaltd blivit, och bör utskottet därvid med synnerlig uppmärksamhet följa de fullmäktiges åtgärder, som avse metalliska kassans upprätthållande samt myntutväxlingens fortgång och bestånd.

För granskningens verkställande har utskottet tagit del av *dels* fullmäktiges i riksbanken allmänna och särskilda protokoll samt direktionens och industristyrelsens protokoll ävensom protokoll från gemensamma sammanträden med fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret, samtliga protokoll för tiden från och med den 10 januari 1945, intill vilken dag ansvarsfrihet beviljats för fullmäktiges i protokollen antecknade beslut och åtgärder, och till början av innevarande års riksdag, *dels* den av riksdagens revisorer avgivna berättelsen om verkställd granskning av riksbankens tillstånd och förvaltning under år 1944, *dels ock* fullmäktiges med utskottets memorial nr 1 till riksdagen överlämnade berättelse angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1945, ävensom de redogörelser, som av styrelserna för riksbankens avdelningskontor lämnats i avseende å dessa kontors förvaltning under samma år.

I fråga om metalliska kassans ställning, sedelutgivning, in- och utlåningsrörelsen ävensom övrig verksamhet vid riksbankens huvud- och avdelningskontor samt vid riksbankens pappersbruk och sedeltryckeri tillåter sig utskottet att för en närmare kännedom om hithörande förhållanden hänvisa till de redogörelser, som lämnats i de berättelser, vilka avgivits av riksdagens revisorer och fullmäktige i riksbanken.

Å sin utlånings- och övriga rörelse under år 1945 har riksbanken erhållit en vinst av 7 004 651 kronor 84 öre.

I avseende härå hänvisas till de specificerade uppgifter beträffande riksbankens vinst- och förlusträkning, som förekomma i fullmäktiges nyssnämnda, av utskottet med memorial nr 1 till riksdagen överlämnade berättelse.

För den granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, som åligger innevarande års riksdags bankoutskott, har utskottet tagit del av *dels* de allmänna och särskilda protokoll, som blivit förda hos fullmäktige i riksgäldskontoret från och med den 10 januari 1945, intill vilken dag ansvarsfrihet tillerkänts fullmäktige för deras i protokollen antecknade

beslut och åtgärder, till och med den 9 januari 1946 ävensom de protokoll, som under samma tid blivit förda vid gemensamma sammanträden med fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret, dels den av riksdagens revisorer avgivna berättelsen om granskning av riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning för tiden 1 juli 1944—30 juni 1945, dels ock fullmäktiges med utskottets memorial nr 2 överlämnade, till 1946 års riksdag avgivna berättelse.

Sedan utskottet numera fullgjort sitt granskningsuppdrag, får utskottet av-
giva berättelse över den verkställda granskningen.

1:o.

Räntepolitiken.

I sitt den 23 februari 1945 avgivna utlåtande nr 5 angående verkställd granskning av riksbankens och riksgäldskontorets styrelse och förvaltning erinrade bankoutskottet om att riksbanken den 8 i samma månad beslutat sänka sitt diskonto från 3 till $2\frac{1}{2}$ % och sina övriga räntor med likaledes $\frac{1}{2}$ %. I anslutning härtill anpassade kreditmarknaden snabbt sina räntesatser efter det sänkta diskontot, i det att mot diskontosänkningen svarande nedsättning av kreditinrättningarnas in- och utlåningsräntor vidtogs. Vidare sjönk räntan på långa obligationer till 3 % och diskontot å skattkammар-
växlar till $\frac{1}{2}$ %.

Ränteläget var därefter under år 1945 i stort sett stabilt, och riksbanken behövde icke i någon större utsträckning ingripa medelst marknadsoperationer för att bevara detsamma. Mot slutet av året inträffade dock i samband med skattebetalningarna samt finansieringen av import och julhandel en åtstramning av penningmarknaden. För att skaffa för rörelsen erforderliga medel sålde bankerna korta statspapper, huvudsakligen skattkammар-
växlar. Då andra köpare ej funnos, övertogos dessa av riksbanken.

Särskilt mot slutet av året spredos på marknaden vid upprepade tillfällen rykten, vilka inverkade oroande på kapitalplacerarnas dispositioner. Under november utlöste ett rykte om eventuellt lägre ränta än 3 % på nästa statslån en efterfrågan på obligationer med nämnda räntesats. Denna efterfrågan tillgodosågs av riksbanken. Ett i början av innevarande år emitterat långfristigt 3 % statslån gav ett rekordartat teckningsresultat. Teckningarna överstego avsevärt det aktuella placeringsbehovet. Teckningsresultatet har påverkats i första hand av en förmodan, att nästa långfristiga statsupplåning skulle verkställas först i slutet av året, men sannolikt även av farhågor för att räntan komme att sänkas eller att en höjning i varje fall vore utesluten.

Utskottet har ansett sig böra inhämta upplysning från fullmäktige i riksbanken, huruvida någon grund förefunnes för ryktena om en diskontosänkning, och har därvid erhållit den förklaringen, att så icke vore fallet utan

att fullmäktige hade för avsikt att fullfölja den under hösten förda stabiliseringspolitiken.

Vad i detta ärende förekommit har utskottet härigenom velat för riksdagen anmäla.

2:o.

Rationalisering av riksdagstrycket m. m.

Riksdagens revisorer hava under § 1 i sin berättelse angående verkställd granskning av riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning föreslagit, att frågan om riksdagstryckets omläggning i syfte att vinna förenkling och större överskådlighet samt nedbringande av kostnaderna göres till föremål för utredning.

I detta ärende kommer utskottet att avgiva särskilt utlåtande; vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

anmäla.

3:o.

Protokoll och berättelser.

Vid granskning av ovannämnda protokoll och berättelser har utskottet i övrigt icke funnit något förhållande, som påkallat särskilt yttrande från utskottets sida; vilket utskottet härmed får för riksdagen

anmäla.

4:o.

Ansvarsfrihet för fullmäktige i riksbanken.

Efter granskning av riksdagens räkenskaper för år 1944 hava riksdagens senast församlade revisorer i sin därom avgivna berättelse meddelat, att de för sin del ansåge, att ansvarsfrihet borde beviljas fullmäktige i riksbanken.

I enlighet med föreskriften i § 4 av den för utskottet gällande instruktionen vill utskottet meddela, att med avseende å riksbankens tillstånd, styrelse och förvaltning under den tid, granskningen omfattat, utskottet ej funnit anledning till erinran samt att utskottet för sin del anser, att ansvarsfrihet bör beviljas fullmäktige.

Utskottet hemställer alltså,

att ansvarsfrihet må beviljas fullmäktige i riksbanken *dels* för förvaltningen under år 1944 av bankens såväl huvudkontor som samtliga avdelningskontor i orterna, *dels ock* för de beslut och åtgärder, som finnas antecknade i fullmäktiges protokoll från och med den 10 januari 1945 till och med den 9 januari innevarande år.

5:o.

Ansvarsfrihet för fullmäktige i riksgäldskontoret.

Revisorerna hava för sin del tillstyrkt, att ansvarsfrihet måtte beviljas fullmäktige i riksgäldskontoret för den tid, revisionen omfattat.

I enlighet med föreskriften i § 4 av den för utskottet gällande instruktionen vill utskottet meddela, att med avseende på riksgäldskontorets ställning och förvaltning under den tid, granskningen omfattat, utskottet ej funnit anledning till erinran, samt att utskottet för sin del anser, att ansvarsfrihet bör beviljas fullmäktige.

Utskottet hemställer alltså,

att fullmäktige i riksgäldskontoret må tillerkännas ansvarsfrihet ej mindre för den av riksdagens år 1945 församlade revisorer granskade förvaltningen av riksgäldskontoret under tiden 1 juli 1944—30 juni 1945 än även för alla beslut och åtgärder, som finnas antecknade i fullmäktiges protokoll från och med den 10 januari 1945 till och med den 9 januari innevarande år.

Stockholm den 5 mars 1946.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit
från första kammaren: herrar Åkerberg, Carlström, Sundvik, Leander, Edin*, Lindblom, Fahlander och Ljungdahl;

från andra kammaren: herrar Svedman, Paulsen, Andersson i Munkaljungby, Mattsson*, Eriksson i Sandby*, Johnsson i Kastanjegården, Nilsson i Landskrona och Wiberg.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.